

EMERALD

EMERALD

Teaching Case #09:

Developing an Erasmus Mundus Joint Master's Degree on Sustainable Natural Resource Management and Long-run Economic Development (EMERALD).

Palmeoljeindustrien og bærekraftig utvikling

Project number:
2020-1-NO01-
KA203-076528

This work is licensed under
CC BY-NC-ND 4.0

 NTNU
Norwegian University of
Science and Technology

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

DISCLAIMER: The European Commission's support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents, which reflect the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Espen Storli

Palmeoljeindustrien og bærekraftig utvikling

13. mars 2015 publiserte den populære norske bloggeren Sophie Elise Isachsen et innlegg på bloggen sin med tittelen «Ikke kjøp disse påskeeggene!».¹ Det var rett før påske, og butikkene var fulle av påskegodteri. Den 20-år gamle Sophie Elise skrev at hun hadde vært en stor fan av Freia sine påskeegg i lilla kartong, og hun forbandt disse sjokoladeeggene med «sol, påske, jentekvelder og kos.» Men nylig hadde en av leserne hennes gjort henne oppmerksom på at påskeeggene inneholdt «mengder av palmeolje, som ødelegger stort for planeten og alle oss.» I innlegget ble Freia beskrevet som en «versting når det kommer til bruk av palmeolje, og ødeleggelse av regnskogen.» Sophie Elise avsluttet innlegget med å love at hun skulle bli mer bevisst på valgene hun tok og hva hun kjøpte. Hun oppfordret også leserne sine til å «ta kloke, miljøbevisste valg.»

Blogginnlegget fikk raskt mange kommentarer og ble snart et av de mest delte innleggene i blogg.no sin historie. Innlegget ble også plukket opp av pressen som skrev flere saker om Sophie Elises syn på Freias påskeegg og palmeolje. Sophie Elise Isachsen ble også invitert til *God morgen, Norge* på TV2 for å debattere palmeolje med en Freia-representant. I november 2015 ble Isachsen invitert som gjest på *Lindmo* på NRK, det mest sette talkshowet i Norge, der hun blant annet fortalte om sitt forhold til palmeolje.² Opptredenen hennes på talkshowet ble roset av pressen.³ På Vixen Influencer Award i 2015 ble Sophie Elise Isachsen kåret både til årets blogger og til folkets favoritt, mens Media 24 utropte henne til Norges mektigste kvinne i media i 2015.⁴

Sophie Elise Isachsens engasjement mot bruk av palmeolje i norske matvarer førte til at hun ble invitert til å samarbeide med Regnskogfondet, en norsk miljøvernorganisasjon som ble etablert i 1989. I 2011 startet Regnskogfondet opp en offentlig kampanje for å redusere forbruket av palmeolje i Norge.⁵ Kampanjen var vellykket. Organisasjonen fikk blant annet *Forbrukerinspektørene*, et kjent forbrukerprogram som i en årrekke ble sendt på NRK, til å lage en sak om palmeolje høsten 2011.⁶ I tillegg erklærte REMA 1000, som stod for nesten 25 prosent av dagligvarehandelen i Norge, at innen 2014 skulle selskapet fjerne palmeolje fra alle egne matvarer. Det norske oljefondet solgte seg ut av 23 palmeoljeselskap fra Singapore, Indonesia og Malaysia mellom 2010 og 2012.⁷ Yngve Slyngstad, administrerende direktør i Norges Bank Invest

Management, som var ansvarlig for Oljefondets investeringer, uttalte: «informasjon fra Regnskogfondet satte avskoging på agendaen og var viktig i våre risikoanalyser som ledet til nedslag.»⁸

I løpet av noen få år ble palmeolje satt på dagsordenen i Norge, og enten man var blogger, miljøverner, kjøpmann, eller investor, var den tropiske vegetabiliske oljen blitt noe man tok et aktivt standpunkt til. Hva var det som gjorde palmeoljen så omdiskutert?

Fra oljepalmer til palmeolje og etableringen av en industri i sørøst-Asia

Palmeolje utvinnes fra frukten til den afrikanske oljepalmen (*Elaeis guineensis*). Denne familien av palmetrær ble første gang vitenskapelige beskrevet i 1763 av botanikeren Nicolaus von Jacquin, men mennesker hadde brukt oljepalmen i tusenvis av år før dette. På vestkysten av Afrika ble palmeolje brukt i matlaging, oljen ble brent for å gi lys, og den ble brukt som ingrediens i tradisjonell medisin. Ved å tappe oljepalmen kunne man også lage palmevin, en alkoholholdig drikk. Bladene fra oljepalmene ble også brukt til takteking. I løpet av 1800-tallet begynte europeiske handelsmenn å importere palmeolje fra Vest-Afrika for salg på det europeiske markedet.⁹

I den siste halvdel av 1800-tallet vokste etterspørselen etter vegetabiliske oljer hurtig i Europa og Nord-Amerika. Industrialiseringen skjøt fart, noe som førte til at større og større deler av befolkningen bosatte seg i byer der det var mulig å finne arbeid. For å brødfø befolkningen var man avhengig av import av jordbruksprodukter. Oppfinnelsen av margarin i siste halvdel av 1800-tallet, en billig erstatning for smør som var basert på vegetabiliske oljer, var med på å øke markedet for palmeolje og for andre plantebaserte oljer. Palmeolje viste seg også å kunne brukes i en rekke andre industrielle prosesser, og ble for eksempel etter hvert også viktig i produksjonen av såpe.¹⁰ En viktig forutsetning for at palmeoljen skulle bli så ettertraktet, er at oljepalmer er mer enn 6-10 ganger så produktive som konkurrerende matoljepanter. Det gjør at palmeolje ble den rimeligste kilden til vegetabilisk olje, som historisk sett har blitt solgt billigere enn hovedkonkurrenten soyaolje. Oljepalmen kan også gi kommersielle avlinger på land som ikke er brukbar til dyrking av andre vegetabiliske oljer.¹¹

I 1848 ble fire afrikanske oljepalmer sendt til den botaniske hagen på øya Java. Siden 1600-tallet hadde Java vært dominert av det nederlandske østindiakompaniet, og øya var etter hvert blitt kjernen i et stort nederlandsk kolonivælde som strakk seg over flere øyer i Sørøst-Asia under navnet Nederlandsk Østindia (se vedlegg 1 for kart over Nederlandsk Østindia). En av oppgavene til den botaniske hagen var å finne frem til planter og frø som kunne brukes til å produsere jordbruksprodukter på Java eller de andre øyene som kunne selges på det internasjonale markedet. Botanikerne eksperimenterte blant annet med kaffe, gummi, tobakk, soya og ris. Planter fra den botaniske hagen ble etter hvert grunnlaget for stortilt plantasjedrift av spesielt kaffe og gummi, som ble grunnlaget for koloniens økonomi. I 1911 ble også den første plantasjonen som drev kommersiell utnyttelse av oljepalmer etablert på øya Sumatra i

Nederlandsk Østindia av den belgiske agronomen Adrien Hallet.¹² Han hadde bakgrunn som gummiplantasjeeier i Belgisk Kongo, men prøvde seg nå i en ny verdensdel og med en ny plante. Plantasjen ble raskt en suksess, og snart ble det opprettet flere nye oljepalmeplantasjer på Sumatra. Den kommersielle suksessen ble også lagt merke til i den britiske nabokolonien Britisk Malaya, og i 1917 ble den første oljepalmeplantasjen opprettet i kolonien. I løpet av de neste tiårene tok Malaya og Sumatra over fra Vest-Afrika som de viktigste områdene for palmeoljeproduksjon i verden. Jordsmonnet og klimaet viste seg å være svært velegnet for oljepalmer, og det begynte å bli klart at varianten av treet som hadde blitt dyrket frem i den botaniske hagen på Java ga mer olje enn de opprinnelige vestafrikanske palmene.¹³

Økonomien i både Britisk Malaya og Nederlandsk Østindia var i første halvdel av 1900-tallet først og fremst avhengig av det internasjonale markedet for naturgummi. I takt med den raskt økende etterspørselen etter gummidekk til biler og sykler på 1900-tallet som førte til høye priser, la kolonimyndighetene i begge de sørøstasiatiske europeiske koloniene til rette for etablering av gummiplantasjer. Britisk Malaya og Nederlandsk Østindia ble verdens største produsenter av naturgummi, og spesielt i boom-årene på 1920-tallet økte antallet og størrelsen på plantasjene raskt. Imidlertid, den store verdensomspennende økonomiske depresjonen på starten av 1930-tallet førte til at markedet for gummi kollapset, og mange plantasjeeiere gikk konkurs. Selv om markedene tok seg opp på 1940-tallet (de krigførende maktene under andre verdenskrig hadde stort behov for gummi for blant annet sine militære kjøretøy), ble det i krigsårene også gjort store fremskritt i teknologien for å lage syntetisk gummi. På 1950-tallet ble det mer og mer tydelig at fremtidsutsiktene for naturgummiindustrien var dårlige. Mange plantasjeeiere fant at det var et godt alternativ å diversifisere vekk fra gummiproduksjon og heller satse på produksjon av palmeolje, hvor markedsutsiktene syntes lysere.

Malaysia og Indonesia blir palmeoljestormakter

Det var ikke bare individuelle plantasjeeiere som så til palmeolje, det gjorde også myndighetene i det som nå var i ferd med å bli uavhengige stater. Under andre verdenskrig ble både Britisk Malaya og Nederlandsk Østindia okkupert av Japan, og etter krigen ble det snart klart at britene og nederlenderne ville måtte gi slipp på sine kolonier i området. Etter en væpnet konflikt ble Nederlandsk Østindia i 1949 anerkjent som den uavhengige republikken Indonesia. I 1957 ble Britisk Malaya uavhengig, også her etter væpnet konflikt, og fra 1963 het den nye staten offisielt Malaysia. Begge de nye statene hadde en hurtig voksende befolkning og et betydelig fattigdomsproblem, og både i Malaysia og i Indonesia ble videreutvikling av palmeoljeindustrien en sentral del av en bevisst politisk strategi for å skape arbeidsplasser på landsbygda og for å bekjempe fattigdom (se vedlegg 10 og 11 for utviklingen av folketallet i Indonesia og Malaysia).¹⁴

Allerede i 1956, året før formell uavhengighet, fikk Malaysia støtte fra Verdensbanken til et prosjekt for å skape økonomisk utvikling som snart kom til å ha dyrking av oljepalmer som et sentralt element. Hensikten med prosjektet var å utvikle utkantstrøk, skape arbeidsplasser for fattige mennesker i staten, og samtidig gi landløse mennesker eiendomsrett over egne små jordstykker. Dette politiske programmet ble også etter hvert ledd i en større strategi for å gjøre

Malaysia mindre avhengig av naturgummiproduksjon. Regjeringen etablerte et nytt organ, The Federal Land Development Authority (Felda), som fikk ansvaret for å omplassere fattige innbyggere til nylig utviklede områder. I disse områdene skulle Felda også organisere etableringen av selveide småbruk som skulle fokusere på å dyrke avlinger for salg (kontantavlinger, på engelsk kjent som *cash crops*). Programmet var åpent for fattige mennesker mellom 21 og 50 år som var fysisk friske og som var gifte. De som ikke eide land fra før, ble prioritert. Felda ryddet vekk regnskogområder hvor nybyggerne fikk tildelt små jordstykker på mellom 4 og 6 hektar, vanligvis for å dyrke oljepalmer. Alle nybyggerne måtte bosette seg i landsbyer som var bygget av Felda, hvor de fikk tildelt sitt eget nybygde hus, stort sett uten innlagt vann og elektrisitet. Felda bygget også skoler og religiøse bygninger for nybyggerne, og ga lån til nybyggerne for å starte opp dyrkingen av jorda. I 1967 etablerte Felda en ny avdeling kalt Settlers Social Development Division som fikk hovedansvaret for å modernisere jordbruket som nybyggerne drev og for å gi dem råd om markedsføring av jordbruksproduktene. Felda bygget også oljemøller hvor nybyggerne skulle levere oljepalmefrukten for raffinering til palmeolje. Innen 1987 hadde til sammen 106,510 familier flyttet til Feldas prosjektområder for å drive jordbruk på land som var ryddet av Felda og bosatt i hus bygget av Felda. Omtrent 2/3 av disse familiene var involvert i produksjon av palmeolje.¹⁵

Også i Indonesia fikk man støtte fra Verdensbanken til et stortilt prosjekt for å flytte fattige mennesker til utkantstrøk av staten og gi dem muligheten til å eie egne jordstykker. I 1978 startet den indonesiske staten det såkalte «Nucleus Estate Scheme» (NES) med viktige økonomiske bidrag fra Verdensbanken. Prosjektet tok utgangspunkt i det faktum at Java er et av jordas mest tettbeboede områder, og hensikten var å redusere fattigdom gjennom å flytte fattige mennesker fra Java og til mye mindre folkerike områder på spesielt Sumatra, Borneo og Papua. Som i Malaysia, skulle nybyggerne bli tildelt egne jordstykker hvor de skulle dyrke jordbruksprodukter for salg, og da først og fremst palmeolje. Et viktig poeng med prosjektet var at disse selveide småbrukene skulle etableres rundt en stor kjerneplantasje (Nucleus estate) som i tillegg til å dyrke oljepalmer også skulle ha en oljemølle hvor man kunne presse palmeoljen ut av frukten fra oljepalmene. Småbrukerne hadde en plikt til å levere sine avlinger til disse kjerneplantasjenes oljemøller. Mellom 1979 og 1984 flyttet nesten 2,5 millioner mennesker til egneide småbruk gjennom NES-prosjektet.¹⁶

Mens palmeolje ble sett på som en vei ut av fattigdom i tiårene etter andre verdenskrig, ble produktet etter tusenårsskiftet også sett på som en del av løsningen på problemene med global oppvarming. I 2006 etablerte Malaysia en ny politikk for å utvikle biodieselproduksjon basert på palmeolje.¹⁷ Gjennom å erstatte fossilt drivstoff med biodrivstoff, ønsket Malaysia å redusere sine klimagassutslipp, og ambisjonen var også å kunne eksportere biodrivstoff til andre land. Også Indonesia lanserte et nytt politisk program for utvikling av biodrivstoff basert på palmeolje i 2006. Biodrivstoff ble både sett på som en måte å støtte en nasjonal industri og som et godt virkemiddel for å kunne redusere klimagassutslippene fra landet.¹⁸

Blant annet som en konsekvens av de storstilte befolkningsprosjektene, ble både Malaysia og Indonesia stormakter innenfor produksjonen av palmeolje. I 2009 stod Indonesia og Malaysia til sammen for 90 prosent av verdens palmeoljeproduksjon (se vedlegg 5, 6 og 7). Industrien ble

også svært viktige for landenes økonomi, både fordi palmeoljeproduksjon er svært arbeidskrevende, men også fordi produktet ga store eksportinntekter. I Malaysia i 2009 var omtrent 570,000 arbeidere direkte ansatt i palmeoljeindustrien, mens 290,000 mennesker jobbet i oljemøller, raffinerier og annen nedstrømsindustri basert på palmeolje. I Indonesia var på det samme tidspunktet mer enn 3 millioner mennesker sysselsatt i industrien. I 2010 stod palmeoljeproduksjon for omtrent 4,7 prosent av Malaysias brutto nasjonalprodukt, mens palmeoljeproduksjon sto bak 4,5 prosent av Indonesias brutto nasjonalprodukt i 2019.¹⁹ Til tross for en hurtig voksende befolkning i begge landene, har veksten i brutto nasjonalprodukt per capita jevnt over vært sterk i løpet av de siste femti årene i begge statene (se vedlegg 8 og 9).

Wilmar fra suksesshistorie til «verdens verste selskap»

Den hurtig voksende internasjonale etterspørselen etter palmeolje skapte nye økonomiske muligheter for entreprenører med tilgang på råvaren (se vedlegg 2 for en oversikt over veksten i verdens palmeoljeproduksjon). I 1991 etablerte Kuok Khoon Hong fra Singapore og indoneseren Martua Sitorus selskapet *Wilmar International*. Kuok var en veteran i bransjen; siden 1973 hadde han handlet med jordbruksprodukter i Kuok Oils and Grains, som var drevet av hans onkel Robert Kuok. Sitorus var litt yngre, men hadde allerede startet å handle med fisk og reker da han var tenåring. Etter at han var ferdig med universitetsstudier i økonomi hadde han etablert sitt eget selskap for å handle med palmeolje. Da Sitorus og Kuok bestemte seg for å gå sammen om et felles selskap kunne de trekke på sin ekspertise innenfor råvarehandel, sin dype kjennskap til palmeoljeindustrien i Malaysia og Indonesia, og til tilgangen på kapital fra Singapore. Det var også en fordel at Kuok Khoon Hong var av kinesisk opphav og vant til å handle med Kina, siden mye av veksten i markedet på 1990-tallet var i Kina.

Wilmar startet med fem ansatte og selskapets første prosjekt var å etablere en stor oljepalmeplantasje på Sumatra i Indonesia. I tillegg investerte selskapet i en oljemølle og et palmeoljeraffineri. I de følgende årene ekspanderte selskapet hurtig gjennom å opprette fellesforetak (joint ventures) med store internasjonale selskaper, i tillegg til å utvide med flere oljepalmeplantasjer i Indonesia. I 1993 gikk Wilmar sammen med den kinesiske giganten COFCO og det amerikanske storselskapet Archer Daniel Midlands for å etablere det første store integrerte komplekset for vegetabilsk olje og korn-produksjon i Kina med navnet East Ocean Grains Industry. Samme år samarbeidet Wilmar også med det store indiske selskapet Adani Group om å bygge et stort raffineringsanlegg for matoljer i Bangladesh. I 1999 fulgte Wilmar opp med nok et fellesforetak med Adani Group, denne gangen i India, hvor selskapene etablerte nok et stort anlegg for raffinering av matoljer. I 2000 ekspanderte selskapet for første gang inn i Afrika ved å kjøpe opp et stort matoljehandelsselskap som spesielt fokuserte på Sør-Afrika og Tanzania. I de neste årene begynte selskapet også å kjøpe opp oljepalmeplantasjer i Øst-Afrika. I 2005 etablerte Wilmar seg også i Ukraina og Russland med raffinerier. I tillegg kjøpte Wilmar også opp sin egen flåte med frakteskip for å ha full kontroll over hele verdikjeden sin.

Sommeren 2007 tok Wilmar steget opp blant de 500 største selskapene i verden da selskapet ble slått sammen med matolje-, korn- og oljepalmeplantasje-interessene til Kuok-gruppen, selskapet

hvor Kuok Khoon Hong hadde startet sin karriere over tretti år tidligere. Det nye Wilmar-selskapet var nå blitt en gigant: det var verdens største forhandler og raffinerer av palmeolje, det største integrerte agriskapet i Asia og et av verdens største oljepalmeplantasjeselskaper med store eiendommer i både Malaysia og Indonesia.²⁰ Wilmar International var også verdens største produsent av palmeoljebasert drivstoff i verden. I tillegg var det et fullt integrert selskap med aktivitet i alle deler av produksjonskjeden. Globalt hadde selskapet ansatt over 80,000 mennesker, over halvparten av disse i Indonesia og omtrent en fjerdedel i Malaysia. Kina var det største markedet, og over 50 prosent av alle salg var til Kina, mens Sørøst-Asia stod for nesten 25 prosent.²¹

I 2009 lanserte Wilmar en egen bærekraftsrapport (sustainability report) basert på informasjon samlet inn av en ekstern konsulent. I sin introduksjon til rapporten skrev styreformann Kuok at en av grunnene til at man ønsket å lage en slik rapport var at det var stort fokus på selskapets drift fra eksterne interessenter. Ambisjonen til selskapet var å skulle gi ut nye bærekraftsrapporter hvert andre år. I denne første rapporten viste selskapet til at flesteparten av plantasjene som Wilmar eide var etablert på områder som tidligere var regnskog. Imidlertid uttrykte rapporten at selskapet tok sitt ansvar for miljøet alvorlig: «Over the past years, we have built a structured and continuously evolving set of activities to ensure that our operations are run in a way which does not cause threats to wildlife habitats and endangered ecosystems».²²

I rapporten var Wilmar tydelige på at selskapet tok sitt samfunnsansvar på alvor, og at selskapet derfor både hadde blitt medlem av FNs bedriftsinitiativ for bærekraft (UN Global Compact) i 2008, og av den internasjonale Roundtable on Sustainable Palm Oil (RSPO) som ble etablert i 2004. RSPO er en forening som både bedrifter og organisasjoner kan bli medlem i, og målet med RSPO er å legge til rette for bærekraftig produksjon av palmeolje. De fleste medlemmene av RSPO tilhører palmeoljeindustrien, men også store veldedige organisasjoner som WWF og Oxfam er medlemmer. I 2008 lanserte RSPO en sertifiseringsordning for palmeolje, og i sin bærekraftsrapport for 2009 fortalte Wilmar at alle enhetene til selskapet i Malaysia var RSPO-sertifiserte, og at selskapet arbeidet med å få sertifisert sine plantasjer og raffinerier i Indonesia. I sin første bærekraftsrapport lanserte ledelsen i Wilmar også sine tanker om selskapets samfunnsansvar mer generelt:

“For Wilmar, responsibility is not merely about philanthropy. In a world where climate change and poverty pose major threats to humanity, we must act. We believe that providing decent jobs and development opportunities for remote communities is the most effective contribution. Likewise, we want to conserve the natural environment, pro-actively and reduce emissions, rather than trying to rectify damage afterwards.”

I 2011 og 2012 kåret det amerikanske tidsskriftet *Newsweek* Wilmar International til verdens verste selskap.²³ Tidsskriftet tok for seg alle de 500 største selskapene i verden, og vurderte dem etter forskjellige kriterier, der blant annet klimaavtrykk var et sentralt vurderingselement, og Wilmar havnet på siste plass. Kåringen skadet Wilmars omdømme. Det norske oljefondet solgte seg ut av Wilmar i 2012

Hva er problemet med palmeolje?

Selv om palmeolje er arealeffektivt sammenlignet med andre planter som produserer vegetabiliske oljer, har den hurtige ekspansjonen av palmeoljeproduksjonen de siste femti årene ført til at store skogområder har blitt hugget ned for å rydde plass til nye oljepalmeplantasjer. Mellom 2002 og 2012 hadde Malaysia den høyeste avskogingsraten i verden. Dette var i stor grad fordi man ryddet land for å anlegge palmeoljeplantasjer. Mye av avskogingen i Øst-Malaysia (i Sarawak) har funnet sted i torvsumper. For å kunne bruke disse områdene må man først drenere dem, og det gjør at klimagassutslippene blir større fordi det gjør at klimagasser som metan også blir frigjort.²⁴ Det er også kjent at småbrukere ofte bruker branner for å rydde land. Det fører også til utslipp av klimagasser. Mens de store palmeoljeaktørene generelt ikke bruker påsatte branner for å rydde land, blir denne tradisjonelle praksisen i noen grad fortsatt videreført av småbrukere som ikke har tilgang på de tunge maskinene som kreves for å gjennomføre skoghugging uten å brenne.

Oljepalmeplantasjeeiere i Malaysia har hevdet at oljepalmen først og fremst har blitt etablert på områder som tidligere hadde blitt brukt til gummi- og kakaoproduksjon, eller på områder som allerede var hugget ned på grunn av tømmerindustrien. Imidlertid har en undersøkelse bestilt av FAO vist at mellom 1990 og 2005 skjedde mellom 55 og 59 prosent av oljepalmeekspansjonen på områder hvor man fjernet tropisk skog. Også i Indonesia har undersøkelser vist at ekspansjonen av palmeoljeproduksjon i betydelig grad har skjedd på bekostning av tropisk skog. Det har blitt estimert at dyrking av oljepalmer har bidratt til omtrent 24 prosent av tapet av skog i Riau-provinsen på Sumatra.²⁵

Avskogingen av tropisk regnskog i sørøst-Asia har hatt en sterk påvirkning på hele økosystem og har ført til tap av biomangfold. Regnskogene er spesielt rike på liv, og huggingen av den tropiske skogen i Malaysia og Indonesia har ført til at arter som asiatisk elefant, neshorn, sumatratiger og orangutang har blitt utrydningstruede. Avskogingen fører også til sosiale konflikter, der spesielt urfolk i Indonesia, som ofte har brukt landområder i generasjoner uten å ha bevis på eierskap, har blitt tvangsflyttet for å gjøre plass for oljepalmeplantasjer. I 2008 var det registrert mer enn 570 konflikter i Indonesia mellom palmeoljeselskaper, støttet av den indonesiske staten, og urfolkgrupper og lokalsamfunn. Et grunnleggende problem er at lovverket som regulerer hvem som eier jord, ikke er entydig, spesielt i forholdet mellom rettighetene til staten og til urfolk som tradisjonelt har brukt jorden uten dokumentasjon om eierskap.²⁶

Konklusjon

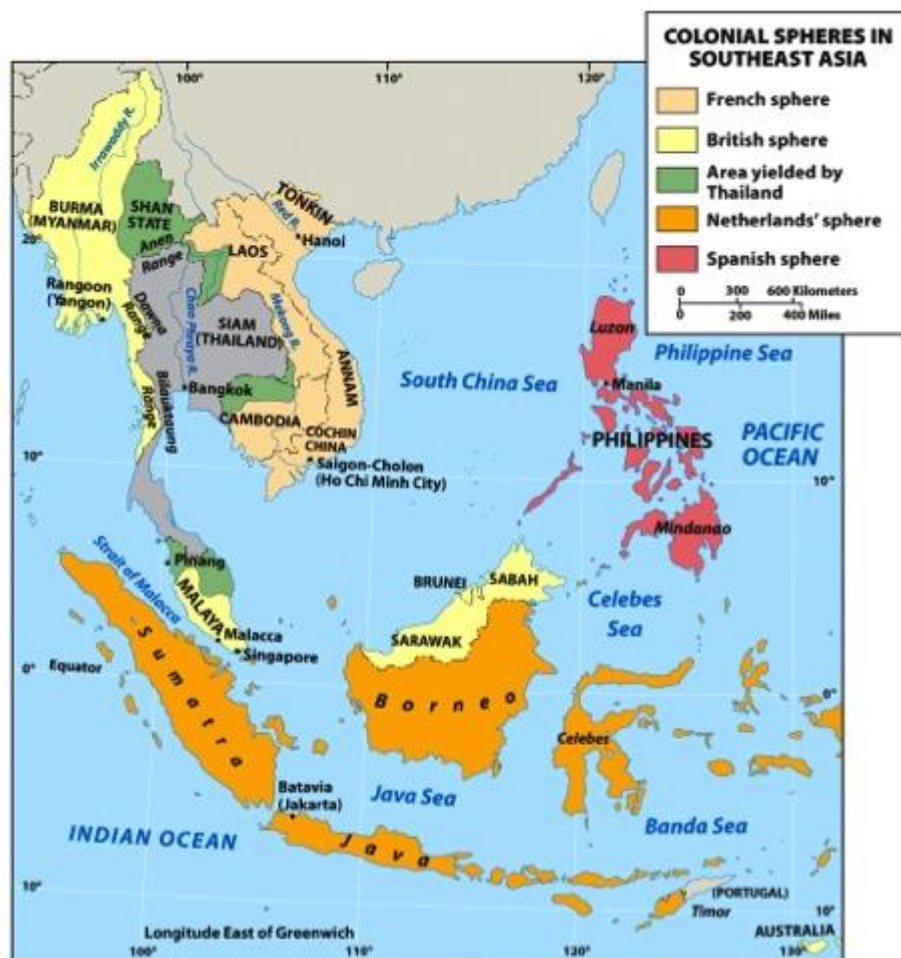
Sent i februar 2014 annonserte Wilmar at selskapet skulle slutte å produsere palmeolje som ødelegger regnskog, og at selskapet innen 2016 heller ikke skulle kjøpe palmeolje fra selskaper som er involvert i rasing av regnskog eller i å drenere torvmyrområder. En talsmann for selskapet uttalte til *Institutional Investor* at store selskaper hadde et ansvar for å lede utviklingen

mot bærekraft. Selskapets beslutning ble applaudert av miljøvernorganisasjoner, men fikk kritikk fra politisk hold i Malaysia. Tan Sri Dr James Masing, landutviklingsminister i delstaten Sarawak sa til journalister: «If we are not allowed to plant on [peat and forest land], then there will be no oil palm planted in Sarawak. If you want to plant palm oil where there is no forest, you will have to go to the Sahara.» Hos noen malaysiske oljepalmedyrkere ble Wilmars beslutning sett på som en måte å drive småbrukere ut av industrien, og på den måten komme rundt lokale konkurransereguleringslover.²⁷

Etter 2012 har ikke Wilmar lenger havnet nederst på Newsweeks sine rangeringer av de 500 største selskapene i verden. Selskapet har holdt fast på beslutningen om at Wilmar ikke skal kjøpe palmeolje fra selskaper som hugger ned regnskog.

I juli 2018 avslørte en rapport fra Greenpeace at tre plantasjeselskap eid av Gama Corporation var ansvarlig for å fjerne tusenvis av hektar med regnskog i Papua- og Vest-Kalimantan-provinsene i Indonesia. Martua Sitorus var administrerende direktør i Gama, samtidig som han også var direktør og styremedlem i Wilmar. Selv om Wilmar nektet for at selskapet hadde noen direkte forbindelser med Gama, sendte Wilmar i starten av juli 2018 en børsmelding om at Sitorus og Hendri Saksti, Wilmars områdedirektør for Indonesia, begge ville trekke seg fra Wilmar. Saksti var Sitorus sin svigerbror. Som en respons på Greenpeace-rapporten sa selskapet: “Wilmar and Gama are two separate corporate groups operating independently of each other. Neither company has control over the other.” Saken viser utfordringene de store palmeoljeselskapene har med å fullt ut spore opphavet til palmeoljen de bruker. Wilmar har forsøkt å kartlegge sin egen forsyningskjede for å forsikre seg om at «tilsmusset» palmeolje dyrket på ulovlig ryddet land ikke blir blandet inn i sin egen produksjon og at tredjepartsleverandører som ikke overholder reglene, vil bli fjernet. Men undersøkelser gjort av miljøvernorganisasjoner har funnet huller i de store palmeoljeprodusentenes forsyningskjeder. En representant for Greenpeace uttalte: «South-east Asia’s plantation sector is notorious for using shell companies run by managers or family members to hide deforestation.» I et brev stilet til Greenpeace, skrev styreleder Kuok Khoon Hong i Wilmar: «We will continue to engage and work with our shareholders to ensure that we are accountable for our supply chain.»²⁸

Vedlegg 1: kart over Nederlandsk Østindia og Britisk Malaya

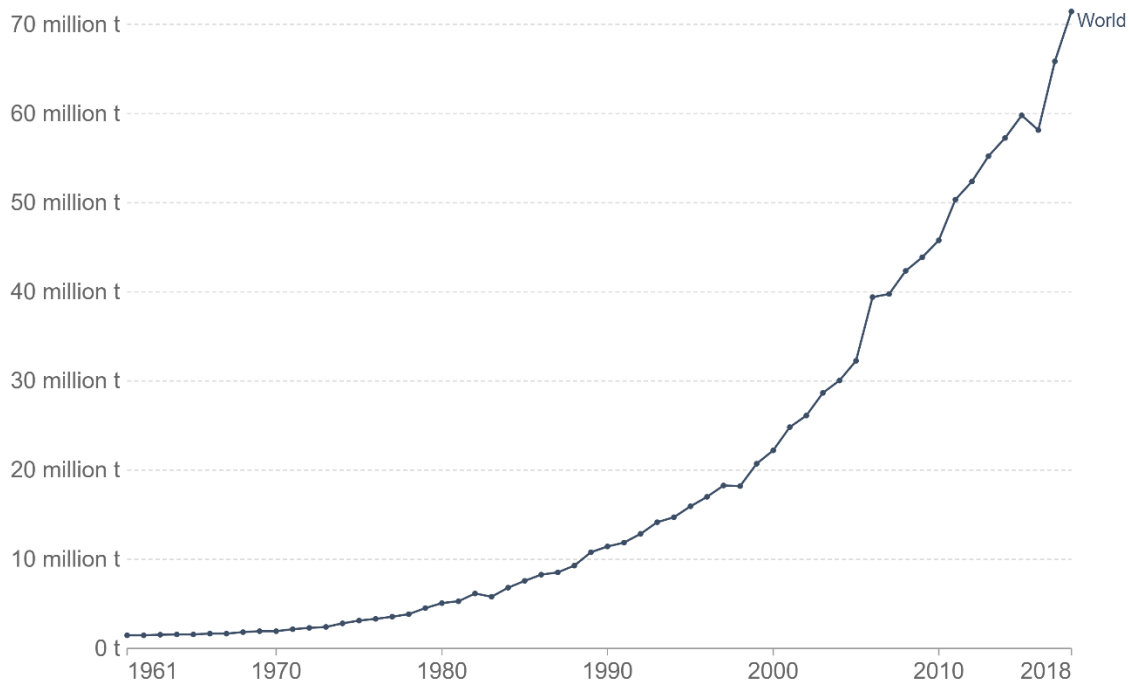

Vedlegg 2: vekst i verdens palmeoljeproduksjon

Oil palm production

Oil palm crop production is measured in tonnes.

Our World in Data

Source: UN Food and Agriculture Organization (FAO)

OurWorldInData.org/agricultural-production • CC BY

Vedlegg 3: utviklingen av palmeoljeproduksjonen i Malaysia

Palm oil plantation area in Malaysia by year (1975-2012)		
Year	Plantation area (million hectares)	Percentage over total land area in Malaysia
1975	0.64	1.9%
1980	1.02	3.1%
1985	1.48	4.5%
1990	2.03	6.1%
1995	2.54	7.7%
2000	3.37	10.2%
2005	4.05	12.2%
2012	5.10	15.4%

Vedlegg 4: utviklingen av palmeoljeproduksjon i Indonesia

Palm Oil Area (million of hectares)					Palm Oil Production (million of tons)			
Year	Small-Holders	State Owned	Private Estates	Total	Small-Holders	State Owned	Private estates	Total
1970	-	0.09	0.05	0.13	-	0.15	0.07	0.22
1980	0.01	0.20	0.09	0.29	0.00	0.50	0.22	0.72
1990	0.29	0.37	0.46	1.13	0.38	1.25	0.79	2.41
2000	1.17	0.59	2.40	4.16	1.91	1.46	3.63	7.00
2005	2.36	0.53	2.57	5.45	4.50	1.45	5.91	11.86
2010	3.31	0.62	3.89	7.82	7.77	2.09	9.98	19.84

Vedlegg 5: verdensproduksjonen av palmeolje, 2019

Which Countries Produce The Most Palm Oil?

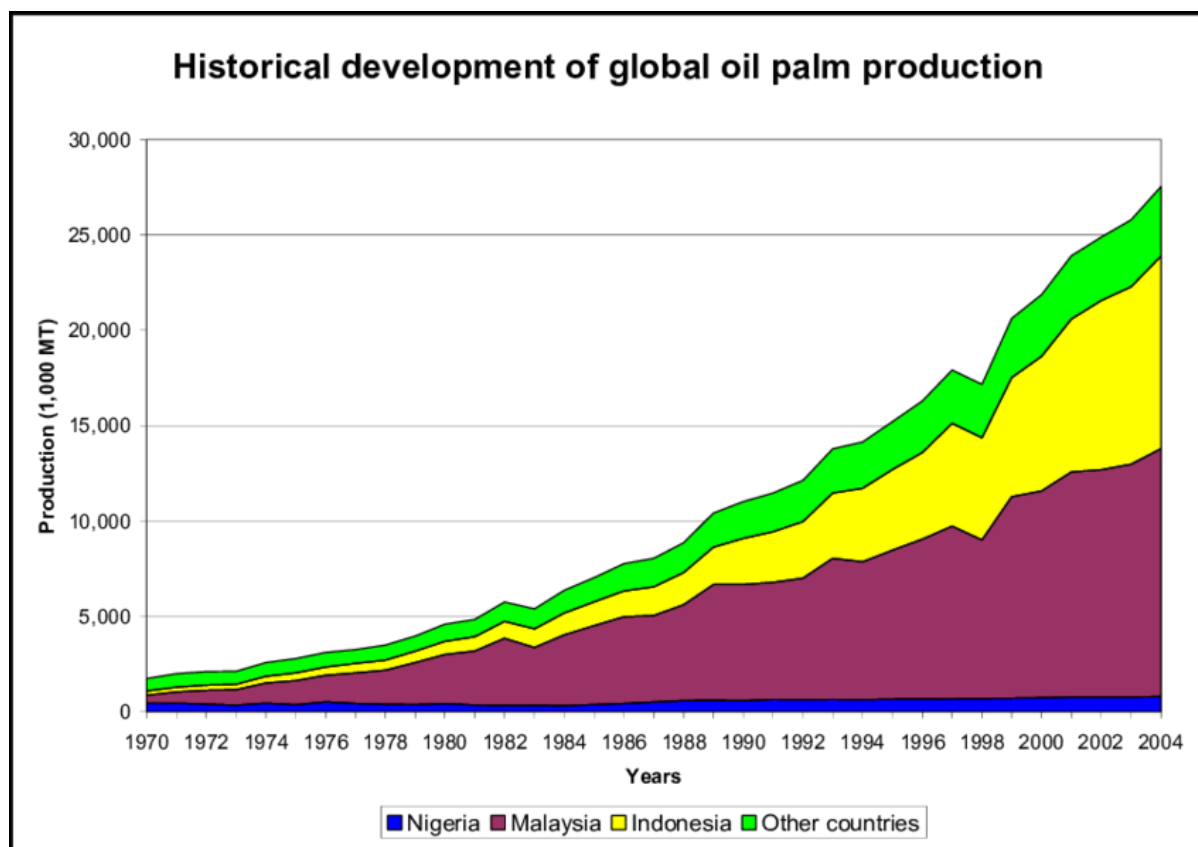
Amount of palm oil produced in selected countries in 2019 (in million metric tons)

Source: United States Department of Agriculture

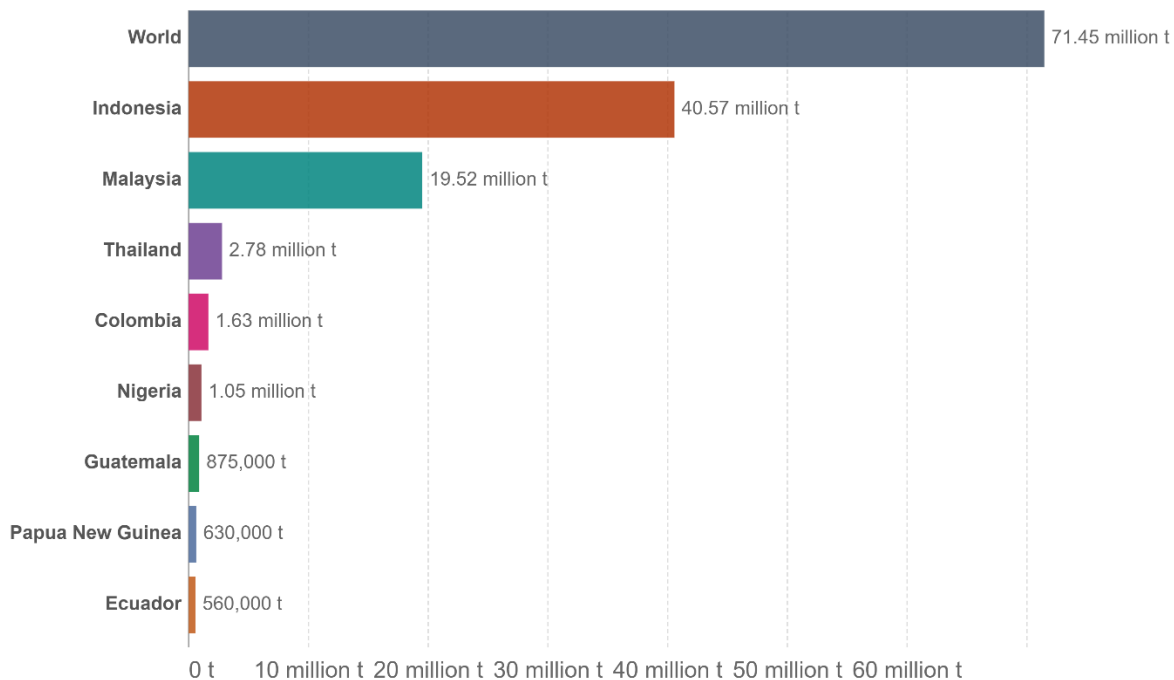
Vedlegg 6: historisk utvikling av verdens palmeoljeproduksjon fordelt på de viktigste produsentlandene

Vedlegg 7: Verdens palmeoljeproduksjon i 2018 i tonn

Oil palm production

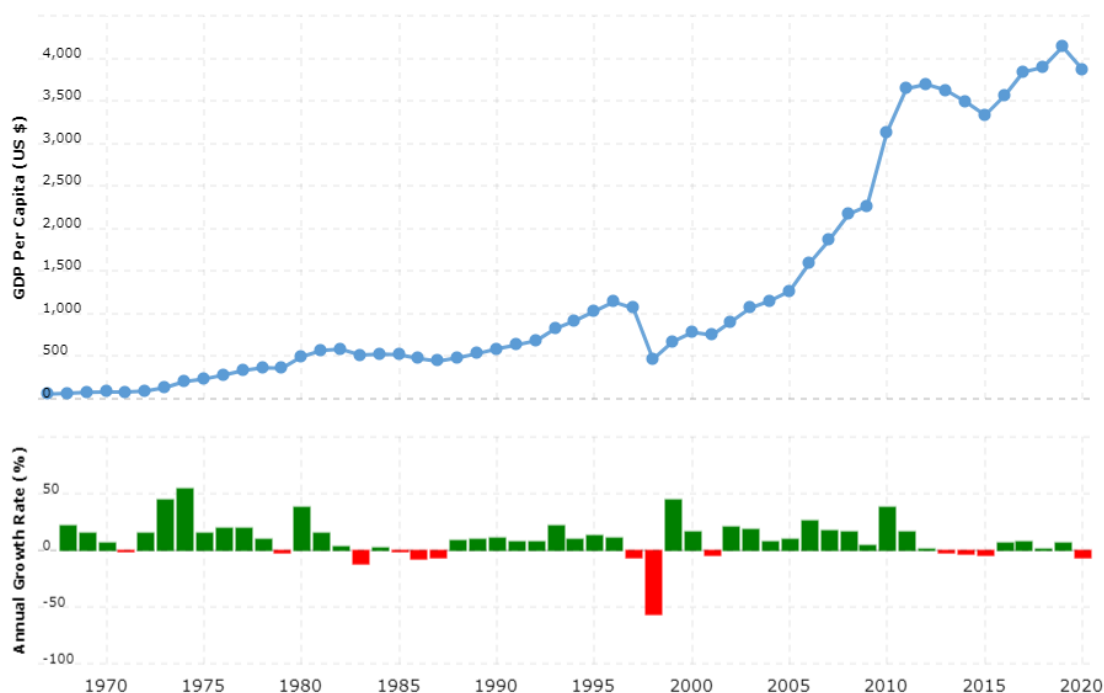
Oil palm crop production is measured in tonnes.

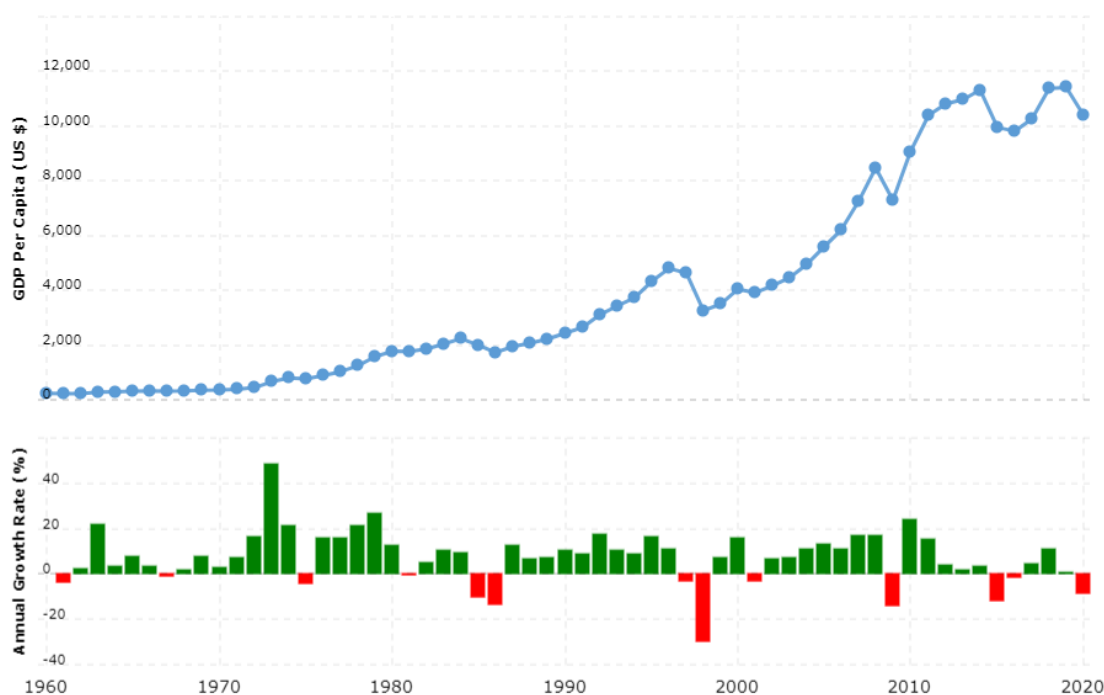
Source: UN Food and Agriculture Organization (FAO)

OurWorldInData.org/agricultural-production • CC BY

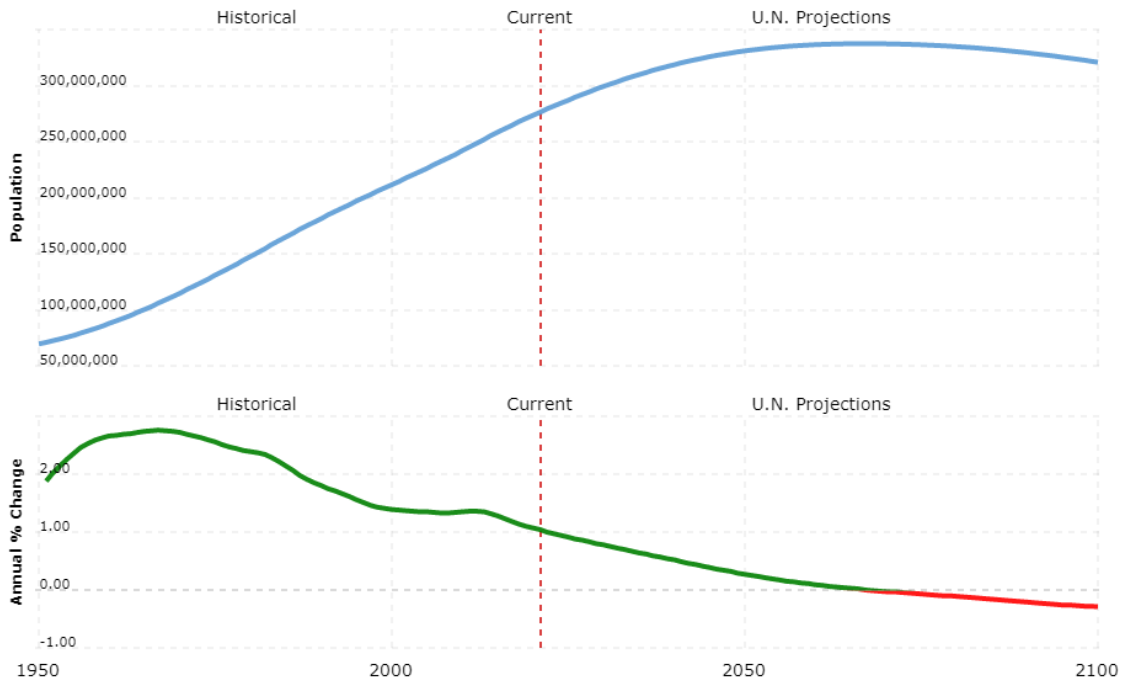
Vedlegg 8: brutto nasjonalprodukt i Indonesia per capita

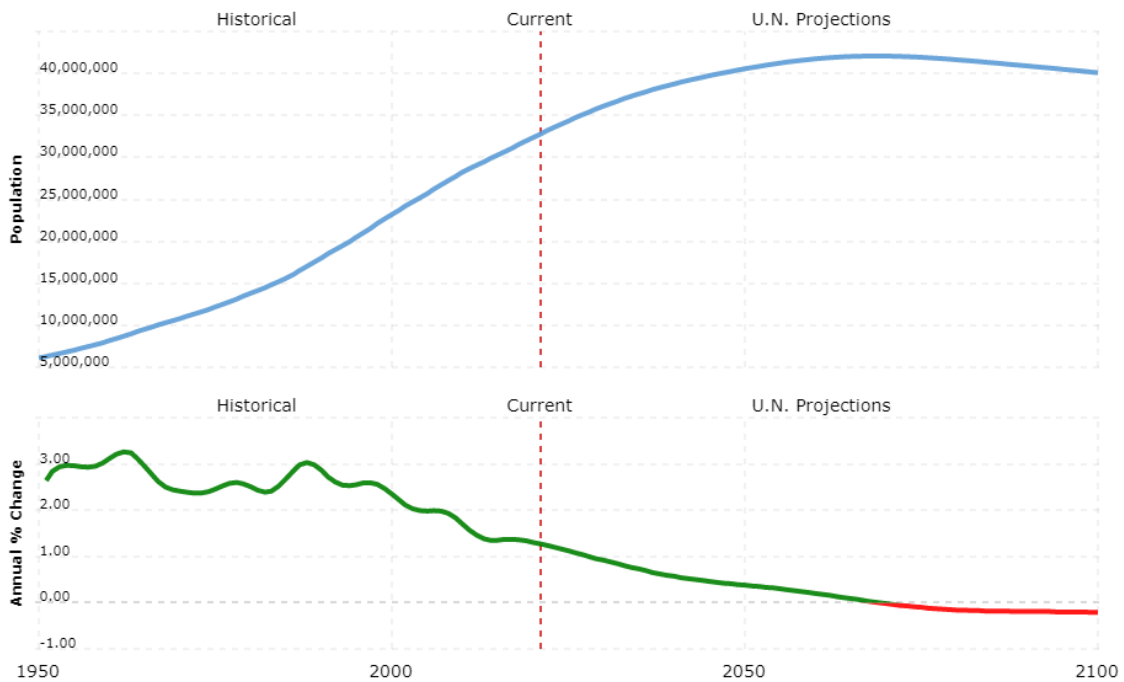
Vedlegg 9: Brutto nasjonalprodukt i Malaysia per capita

Vedlegg 10: Befolkningsutvikling i Indonesia

Vedlegg 11: Befolkningsutvikling i Malaysia

¹ https://sophieelise.blogg.no/1426247290_13032015.html

² <https://tv.nrk.no/serie/lindmo/2015/MUHU25006315>

³ Se blant annet <https://www.nettavisen.no/sophie-elise-far-ros-etter-lindmo-opptreden/s/12-95-3423162354>

⁴ Sophie Elise Isachsen, *Forbilde*, (Cappelen Damm 2016).

⁵ Regnskogfondets årsmelding 2011,
<https://d5i6is0eze552.cloudfront.net/documents/Publikasjoner/Aarsmeldinger/2011.pdf?mtime=20150629162756>

⁶ <https://tv.nrk.no/serie/forbrukerinspektoerene/2011/MDHP11004311>

⁷ <https://www.regnskog.no/no/nyhet/oljefondet-ut-av-palmeoljevesting>

⁸ <https://www.regnskog.no/no/nettmagasinet-regnskog/da-nordmenn-sa-nei-til-regnskogsodeleggende-palmeolje>

⁹ Den historiske gjennomgangen av utviklingen til palmeoljen er hovedsakelig basert på Janice Henderson og Daphne J. Osborne, «The oil palm in all our lives: how this came about», *Endeavour*, vol. 24 (2) 2000, s. 63-68.

¹⁰ Josie Philips, «An illustrated history of industrial palm oil», 18. februar 2021,
<https://chinadialogue.net/en/food/illustrated-history-of-industrial-palm-oil/>

¹¹ Jan Kees Vis, Cheng Hai Teoh, Mavath R. Chandran, Matthias Diemer, Simon Lord and Ian McIntosh, «Sustainable development of palm oil industry», kapittel 25 i Oi-Ming Lai, Chin-Ping Tan og Casimir Akoh (red.), *Palm Oil: Production, Processing, Characterization, and Uses* (AOCS Press 2012), s. 742.

¹² <https://www.reuters.com/article/us-indonesia-forest-palm-timeline-sb-idUSTRE58M01120090923>

¹³ Ian E. Henson, «A brief history of the oil palm», kapittel 1 i Oi-Ming Lai, Chin-Ping Tan og Casimir Akoh (red.), *Palm Oil: Production, Processing, Characterization, and Uses* (AOCS Press 2012).

¹⁴ Jan Kees Vis, Cheng Hai Teoh, Mavath R. Chandran, Matthias Diemer, Simon Lord and Ian McIntosh, «Sustainable development of palm oil industry», kapittel 25 i Oi-Ming Lai, Chin-Ping Tan og Casimir Akoh (red.), *Palm Oil: Production, Processing, Characterization, and Uses* (AOCS Press 2012).

¹⁵ Keith Sutton, «Malaysia's FELDA land settlement model in time and space», *Geoforum* vol. 20, nr. 3 (1989), s. 339-354.

¹⁶ John F. McCarthy og R. A. Cramb, «Policy narratives, landholder engagement, and oil palm expansion on the Malaysian and Indonesian frontier», *The Geographical Journal*, vol. 175, nr. 2 (2009), s. 112-123.

¹⁷ <https://www.iea.org/policies/5791-national-biofuel-policy-of-malaysia-nbp-2006>

¹⁸ <https://theicct.org/publications/biofuels-policy-indonesia-overview-and-status-report>

¹⁹ Vis, Cheng, Chandran, Lord og McIntosh, s. 739 og
<https://www.greencommodities.org/content/gcp/en/home/resources/at-a-glance-country-guides/indonesia-at-a-glance.html>

²⁰ <https://www.wilmar-international.com/about-us/history-milestones>

²¹ Wilmar sustainability report 2009. <https://ir-media.wilmar-international.com/app/uploads/2019/09/wilmar-sustainability-report-2009.pdf>

²² Wilmar sustainability report 2009, s. 26.

²³ <https://www.regnskog.no/no/nyhet/oljefondet-ut-av-palmeoljevesting>

²⁴ Jon Gorvett, «The Malaysian palm oil industry is on fire in more ways than one», Institutional Investor, New York, 14. mars 2014, <https://www.institutionalinvestor.com/article/b14zbgj1ry8m65/the-malaysian-palm-oil-industry-is-on-fire-in-more-ways-than-one>

²⁵ Vis, Cheng, Chandran, Lord og McIntosh, s. 743.

²⁶ Vis, Cheng, Chandran, Lord og McIntosh, s. 744-747.

²⁷ Gorrvelt, «The Malaysian palm oil industry is on fire in more ways than one

²⁸ David Fogarty, Straits Times, 5. juli 2018. «2 execs quit palm oil giant Wilmar after Greenpeace deforestation report». <https://www.straitstimes.com/asia/se-asia/2-exec-quit-palm-oil-giant-wilmar-after-greenpeace-deforestation-report>